

JURIDISK FORENINGS AARBOG

FOR

VINTEREN 1935—36

TRYKT SOM MANUSKRIFT TIL BRUG FOR
FORENINGENS MEDLEMMER

KØBENHAVN
NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
1936

INDHOLD.

Foreningen	5
<i>Poul Jacobsen</i> : Nogle Bemærkninger om Patentloven og Behandlingen af Patentsager	7
<i>Jan Maxwell</i> : The Law of Evidence	11
<i>Karl Schlyter</i> : Kan anvendningen av förvandlingsstraff för böter inskränkas?	12
<i>C. Bærentsen</i> : Retsforholdet mellem Lejer og Udlejer...	13
<i>Adam Jacobi</i> : Strafferettens nyeste Udvikling i Tyskland	22
<i>F. Schjött</i> : De danske Navneregler	23

Moderne er refereret af Landsretssagfører Erik Petri.

FORENINGEN.

Den aarlige Generalforsamling afholdtes Tirsdag den 1. Oktober 1935 i Odd Fellow Palæet.

Overretssagfører *Niels Olesen* valgtes til Dirigent og gav Ordet til Højesteretssagfører *N. J. Gorrissen*, der aflagde Beretning og Regnskab.

Medlemstallet, der den 1. September 1934 var 524, havde været stigende og var den 1. September 1935 529.

Han omtalte de i Aarets Løb holdte Foredrag og gennemgik Foreningens Regnskab for 1934—35, der var revideret af Foreningens Revisor, Byretsdommer *Victor Hansen*. — Beholdningen var ved Aarets Begyndelse 4172 Kr. 35 Øre og ved Aarets Slutning 5392 Kr. 32 Øre.

Beretningen blev taget til Efterretning og Regnskabet godkendt.

De hidtidige Bestyrelsesmedlemmer blev genvalgt. Nyvalgt blev Statsadvokat *O. Schlegel*.

Bestyrelsen bestaar herefter af:

Professor, Dr. jur. *Henry Ussing*, Formand,

Højesteretsdommer *Julius Møller*,

Højesteretssagfører *Th. Knudtson*,

Højesteretssagfører *Karsten Meyer*,

Højesteretssagfører *Ø. Ahnfelt-Rønne*,

Landsdommer *Jesper Simonsen*,

Professor, Dr. jur. *O. A. Borum*,

Byretsdommer *Johs. Faurholt*,

Landsdommer *A. D. Bentzon*,

Højesteretssagfører *N. J. Gorrison*,

Byretsdommer, Frøken *Karen Johnsen*,
Fuldmægtig i Justitsministeriet, Dr. jur. *Erwin Munch-Petersen* og
Statsadvokat *O. Schlegel*.
Foreningens Revisor, Byretsdommer *Victor Hansen*, blev genvalgt.

NOGLE BEMÆRKNINGER OM PATENTLOVEN OG BEHANDLINGEN AF PATENTSAGER.

(Foredrag af Højesteretssagfører *Poul Jacobsen* den 1. Oktober 1935).

Foredraget udelades her, idet det findes trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1936 B, S. 9 ff.

D i s k u s s i o n :

Højesteretssagfører, Dr. jur. *N. Cohn* takkede for det interessante Foredrag paa et for de fleste ret fjernt Omraade.

Det er rigtigt, at Udøvelsestvangen (§ 23) er forældet og derfor sikkert bør ophæves. Mere tvivlsomt er det, hvorvidt Domstolene som foreslaaet bør kunne prøve *Patenterbarheden*. Efter det oprindelige Udkast til Patentloven skulde dette Spørgsmaal netop kunne forelægges Domstolene; dette ændrede Rigsdagen imidlertid og undtog netop udtrykkeligt *Patenterbarheden* (§ 1, Nr. 1). Det er saaledes med velberaad Hu, at denne er unddraget Domstolenes Kompetence, og det kan derfor ikke anerkendes, at Patentloven paa dette Punkt er forældet. Patentkommissionens fornemste Opgave er netop at afgøre *Patenterbarheden*, og Kommissionen synes ret overflødig, hvis man henlagde Afgørelsen til Domstolene. *Nyheden* derimod kan Patentkommissionen ikke afgøre; den maa som et rent faktisk Spørgsmaal henføre under Domstolene.

Vedrørende *Afhængigheds patentet* (§ 2) var Taleren enig i, at Bestemmelsen var overflødig og derfor — som foreslaaet af Udvalget i 1924 — kunde stryges.

Reglen om *Forbenyttelsesret* i *Prioritetstiden* (§ 6) er uheldig, f. Eks. hvor Patentet gennem *Udstillinger* o. lign. er blevet kendt og kan eftergøres. Reglen gælder maaske efter Loven, fordi Spørgsmaalet er overset, men maa de lege ferenda forkastes.

Vedrørende Patentsagernes processuelle Behandling var Tale-
ren i Almindelighed betænkelig ved for megen Deling i Special-
domstole, ligesom han ud fra sin Erfaring ikke fandt Skøns-
mændenes Erklæringer uklare eller utilstrækkelige for Retten
eller Parterne.

Byretsdommer *Victor Hansen* vilde ejheller anse særlige Patent-
domstole for heldige. Det er maaske nok rigtigt, at det kan
være vanskeligt i Patentsager at finde de rette Skønsmænd, men
dette vil jo blot blive endnu vanskeligere under en særlig Pa-
tentdomstol, hvor i Forvejen de mest fremragende Teknikere
maa formodes at sidde blandt Dommerne.

Ogsaa selve de tekniske Med-Dommere vilde blive vanskelige
at vælge; Parterne vilde blive mere udsat end nu for at faa
»kedelige« Dommere i Sagen.

Direkte Appel til Højesteret forekommer heller ikke saa hel-
digt, og endelig maatte da ogsaa den tekniske Sagkundskab være
særligt repræsenteret i Højesteret.

Højesteretssagfører *O. Ahnfeldt-Rønne* mente at man allerede
under de nuværende Procesrammer kunde naa forskellige For-
bedringer.

Et betydeligt Fremskridt vilde det saaledes være dersom Dom-
stolene — i Patent- som i andre Sager — vilde gribe mere aktivt
ind i Tidsrummet mellem Skønsmændenes Udmeldelse og Af-
hjemlingen.

Navnlig Landsretten kunde saaledes indkalde Skønsmændene
og forelægge Skønstemaet direkte for dem, i Stedet for som
nu at overlade dette til Sagførerne, hvilket ofte bevirker en vis
Usikkerhed i Temaets Affattelse. Paa den foreslaaede Maade
kunde Retten sikre sig, at Temaet var forstaaet og var tilstræk-
keligt til at arbejde videre paa.

Som Forholdet nu er, føler Skønsmændene sig ikke rigtigt
som Rettens Hjælpere, mere som kaldet til Assistance for Par-
terne, navnlig for Rekvirenten.

Landsretssagfører, cand. polyt. *Leo Dam* var enig med Ind-
lederen i at Udøvelsespligten og Reglen om Afhængighedspatentet
burde bortfalde.

Det er rigtigt, at Afgørelsen af Nyheden og Patenterbarheden

ikke let kan holdes ude fra hinanden. Den formelle Nyhed og Opfindelsen har ganske vist intet med hinanden at gøre; den reelle Nyhed og Opfindelseskvaliteten har derimod mange Berøringspunkter, og det vilde derfor maaske være rigtigt at gøre Domstolene kompetente m. H. t. begge Spørgsmaal.

Taleren var ligesom Højesteretssagfører Cohn en Modstander af for mange Specialdomstole og maatte protestere mod Indlederens Paastand om, at Sagerne Udfald til en vis Grad beroede paa, hvem der bliver udmeldt til Skønsmand. Skønsmændene gør deres yderste for at være objektive og klare; derimod kan manglende teknisk Forstaaelse hos Sagførerne af og til bringe Uklarhed.

Indlederen fik derefter Ordet for nogle replicerende Bemærkninger:

Det er rigtigt, at det var Rigsdagen, der i 1894 mod Udkastets Forslag delte § 1 i 4 Stykker og undtog Nr. 1 fra Domstolenes Kompetence. Selv om dette, saaledes som af Højesteretssagfører Cohn anført, skete med velberaad Hu, er det dog et Faktum, at Reglen i § 24, hvorefter kun § 1 Nr. 3 kan prøves af Domstolene, nu føles forældet og upraktisk.

Patentkommissionen bliver ingenlunde overflødig fordi man henlægger ogsaa Patenterbarheden til Domstolene; Patentkommissionen skal foretage en forløbig Undersøgelse og straks frasortere alle de Ansøgninger, der kan afvises paa Grund af Kendtheden. Indlederen mindede om, at Danmark var det eneste Land, hvor Domstolene var inkompetente m. H. t. Patenterbarhed og anførte, at Kommissionen af 1924, der bl. a. bestod netop af Patentkommissionens Medlemmer, selv havde ment at den nugældende Sondring var irrationel.

Indlederen delte ikke Højesteretssagfører Cohns Betænkelse ved § 6. Den, der skal erhverve Forbenyttelsesret i Prioritetstiden skal være i god Tro, d. v. s. maa ikke gennem offentlig Udstilling eller paa anden Maade kende Opfindelsen.

Indlederen delte ejheller de forskellige Taleres Betænkelse m. H. t. at finde de rette tekniske Meddommere. Det var naturligvis ikke Meningen, at enhver teknisk Videnskab skulde være repræsenteret; der skulde — ligesom ogsaa i den nugældende

Patentkommission — kun sidde ganske faa Teknikere; Domstolen kunde saaledes bestaa f. Eks. af 3 Jurister og to tekniske Med-Dommere; der vilde da altid blive rigelig speciel Fagkundskab tilbage til at man om fornødent kunde finde de rette Syn- og Skøns mænd.

Højesteretssagfører Ahnfelt-Rønnes Forslag vilde være en betydelig Forbedring under de nuværende Former. Det vilde ogsaa hjælpe, om Afhjemlingen kunde foregaa for sig, paa et tidligere Tidspunkt end under selve Domsforhandlingen, ligesom Vidnerne paa samme Maade burde føres i et Retsmøde forinden, ikke umiddelbart før Proceduren.

Overfor Landsretssagfører Damm maatte Indlederen — i hvert Fald for Patentsagers Vedkommende — fastholde, at enten blev Skønnet uklart eller ogsaa blev det i Virkeligheden Skøns mændene, der fik den afgørende Indflydelse paa Dommen.

Retspræsident *Haack* vilde meget beklage, om det var den almindelige Opfattelse, at der burde finde en Deling af Processen Sted, saaledes at Vidneførsel og Afhjemling foregik for sig og Domsforhandlingen først senere. Dels kommer det jo sjældent Parterne synderligt overraskende, hvad Vidnerne har at sige, dels vilde der ofte paa Grund af de mellemliggende Sager gaa alt for lang Tid inden Domsforhandlingen. Landsretten anser i hvert Fald den nuværende Ordning for den bedste.

Hertil bemærkede *Indlederen*, at det kun var i større Sager og netop navnlig i Patentsager, at det ofte kunde være uheldigt at skulle procedere Sagen umiddelbart i Fortsættelse af Afhjemling og Vidneførsel.

THE LAW OF EVIDENCE.

(Foredrag af Docent *Jan Maxwell* den 28. Oktober 1935).

Efter Foredragsholderens Ønske trykkes Foredraget ikke.

KAN ANVÄNDNINGEN
AV FÖRVÄNDLINGSSTRAFF FÖR BÖTER
INSKRÄNKAS?

(Foredrag af Justitsminister, Dr. jur. *K. Schlyter*
ved Fællesmødet med Dansk Kriminalistforening den 25. November 1935).

Foredraget og Diskussionen udelades her, idet begge findes trykt i Dansk Kriminalistforenings 26. Aarsberetning, Kbh. 1936.

RETSFORHOLDET MELLEM LEJER OG UDLEJER.

(Diskussion, indledt af fhv. Landsdommer *C. Barentsen* den 27. Januar 1936).

I Juni 1934 nedsatte Indenrigsministeriet et Udvalg med den Opgave at udarbejde et Lovforslag indeholdende almindelige Regler om Retsforholdet mellem Lejer og Udlejer af Beboelseslejligheder og Forretningslokaler.

Udvalget bestod af Indlederen som Formand, af 3 Lejerrepræsentanter, 3 Ejerrepræsentanter, 1 Repræsentant for de Butikshandlende i København og 1 Medlem udpeget af Indenrigsministeren. Som Sekretær fungerede Ministersekretær *C. A. C. Moltke*, hvem Indlederen bragte sin Tak for hans Arbejde.

Udvalgets Arbejde er faldet i to Hovedafsnit: at udarbejde et Lovforslag indeholdende almindelige Regler om Retsforholdet mellem Lejer og Udlejer af Beboelseslejligheder og Forretningslokaler, herunder at udarbejde Udkast til en Standardkontrakt og at undersøge Mulighederne for at forebygge, at de Næringsdrivendes Afhængighed af en bestemt Kundekreds udnyttes paa uberettiget Maade.

I Overensstemmelse hermed har Udvalget udarbejdet et Udkast til Lov om Leje og et Udkast til Lov om Beskyttelse af Erhvervsvirksomhed i lejet Ejendom.

I. Udkast til Lov om Leje.

Den gældende Lovgivning har meget faa almindelige Regler om Lejeforholdet. Man er hidtil blevet staaende ved Formuerettens almindelige Princip om Aftalefriheden. Man kunde derfor allerførst spørge om, hvorvidt der overhovedet er Trang til at lovgive paa dette Omraade; dette benægtedes principielt af Ejerrepræsentanterne i Udvalget, men det maa vist erkendes, at afgørende Grunde taler for nu at indføre Lovregler.

Grundejerne har som bekendt organiseret sig ret stærkt, og selv om Organisationerne paa mange Punkter har grebet heldigt regulerende ind, er det en Kendsgerning, at de Kontraktblanketter (Standardkontrakter), som Foreningerne har udarbejdet og anvender, er eensidigt til Fordel for Udlejerne; og anderledes kan det heller ikke ventes at gaa, naar den ene Part staar som den stærkere; kun gennem Lovregler er det muligt at tage tilbørligt Hensyn til begge Parters Interesser. Under den nugældende Ordning er Lejerne vanskeligt stillede. I de allerfleste Tilfælde underskriver Lejerne de trykte Kontraktvilkår uden at læse dem ordentligt igennem. — Udlejerne gaar endvidere mere og mere over til at blive Ejendomsselskaber, saaledes at Kontrakten præsenteres af Viceværtten, og endelig kan det anføres, at Lejernes Stilling yderligere svækkes, naar der — som for Tiden — saa godt som ingen Boligreserve er (København $\frac{1}{2}$ pCt., Provinsen 1 pCt.).

Af disse Grunde kommer Standardkontrakterne næsten til at virke som en Slags Love, og Aftalefriheden bliver ret illusorisk.

Der er i Befolkningen et udpræget Ønske om Lovregler om Leje; som Forholdene nu er, er det i Virkeligheden umuligt for Lægfolk at vide, hvad der faktisk er gældende dansk Ret i Lejeforhold; dette vækker en vis Irritation, og Juristerne kan derfor næppe i Længden forsvare at forholde Befolkningen positive Lovbestemmelser.

Ogsaa Sammenligning med fremmed Ret bestyrker det anførte; Sverige har saaledes siden 1907 haft Lovregler om Brugsret til fast Ejendom, herunder Beboelsesleje.

Det følger af Sagens Natur, at visse af Lovreglerne maa være præceptive, saaledes navnlig Bestemmelserne om Retsvirkningerne af Parternes Misligholdelse. Foruden de præceptive Regler maa Loven indeholde deklaratoriske Regler om Lejeforholdets normale Indhold. Selv om disse Bestemmelser kan fraviges ved Parternes Enighed, har deres Optagelse i Loven den store Betydning, at det i Modsætning til nu slaas fast, hvad der er den herskende Opfattelse og den almindelige Retsbevidsthed i Samfundet.

Udvalget har overvejende søgt at samle allerede gældende Reg-

ler, saaledes at Loven ikke vil føles som et Spring i Udviklingen; i Virkeligheden har de fleste af de foreslaede Bestemmelser gennem Retspraksis allerede naaet en saadan Fasthed, at det synes ubetænkeligt nu at lovfæste dem.

En Regulering af Lejen har — som et økonomisk Spørgsmaal — ligget udenfor Lovudkastets Øjemed. De gældende Beskyttelsesregler (L. Nr. 133 af 28. April 1931) foreslaas derfor opretholdt og tildels suppleret.

Indlederen foretog herefter en nærmere Gennemgang af Lovudkastet:

Efter nogle almindelige Bestemmelser gennemgaar Forslaget de successive Stadier i Lejeforholdet vedrørende visse faste Ejendomme. Reglerne er deklaratoriske, for sa vidt de ikke udtrykkeligt er erklæret for præceptive (§ 3).

A. Præceptive Regler.

1. *Aftalers Form.*

a) Enhver af Parterne kan kræve Lejeaftalen affattet skriftligt (§ 4). Lejeren kan kræve skriftlig Bekræftelse af Samtykke fra Udlejeren, hvor saadant ifølge Loven skal indhentes (§ 6).

b) Hvis trykt eller lignende Blanket benyttes, skal Afvigelser i Lejerens Disfavør fra Lovens deklaratoriske Regler angives klart og tydeligt (§ 5).

2. *Aftalers Indhold.*

a) Lejeren kan kræve Nedsættelse af Leje, der staar i Misforhold til det lejedes Værdi (§ 27). Enhver af Parterne kan kræve aabenbart ubillige Lejevilkkaar ændret eller ophævet (§ 30).

b) Anlægges Sag af en af Parterne, og Retten enten giver Lejeren Medhold eller dog finder, at han har haft Føje til at lade Spørgsmaalet under Sagen paakende af Domstolene, kan Retten tilkende ham en vis Tids Uopsigeligheid (§ 31).

3. *Regler om Misligholdelse.*

a) Fra Udlejerens Side: Mangler ved det lejede (§§ 15, 17 og 18, jfr. § 39); Mora (§§ 16 og 22).

b) Fra Lejerens Side: hvad der skal anses som væsentlig Misligholdelse (§ 67); dennes Virkninger (§§ 68—70).

4. *Regler til Sikring af Lejerens rimelige og uforstyrrede Brug.*

a) Ret til at laane eller leje en mindre Del af sin Beboelseslejlighed til Slægtninge eller andre ham nærstaaende Personer (§ 45).

b) Frist for Udførelse af ekstraordinære Forandringer eller Nyindretninger (§ 51).

c) Hurtig og hensynsfuld Udførelse af Reparations- og Installationsarbejder (§ 53).

5. *3- og 5-Aars Lejeperioder.*

Der indføres 3-aarige Lejeperioder for Beboelsesrum (med adskillige Undtagelser) og 5-aarige Lejeperioder for Erhvervs- og Forretningslokaler. Efter et Prøveaar, i hvilket Udlejerens har fri Opsigelsesret, fortsættes Lejemaalet i resp. 2 eller 4 Aar som uopsigeligt fra Udlejerens Side (med vidtrækkende Undtagelser) og derefter — hvis Forandring ikke er sket til Periodens Udløb — i en ny 3 eller 5 Aars Periode og saa fremdeles. Lejeren kan ikke retsgyldigt give Afkald paa Uopsigeligheden, forinden den er indtraadt (§ 57, jfr. § 60).

6. *Lejerens Ægtefælles Ret til at fortsætte Lejemaalet.*

Lejeren kan ikke retsgyldigt give Afkald paa den hans eller hendes (efterlevende, forladte, fraseparerede, fraskilte) Ægtefælle tilkommende Ret til, hvis Udlejerens ikke har rimelig Grund til at modsætte sig det, at fortsætte Lejemaalet (§§ 65—66).

B. *Deklaratoriske Regler.*

Af disse kan fremhæves Regler om:

1. Ændringer i Flyttedagsreglerne (§ 8): Samme Flyttedage for hele Riget, nemlig

a) den 1. i Maanedens, hvis Lejen ikke er over 1000 Kr. (i Storkøbenhavn 1500 Kr.) aarlig; b) ellers April eller Oktober Flyttedag.

2. Opsigelighed af Lejemaal, indgaaet paa ubestemt Tid (§ 9); Opsigelsesvarsel (§ 10); relocatio tacita (§ 11); Forudbetaling af Leje (§ 12).

3. Det lejedes Tilstand ved Lejemaalets Ikrafttræden (§§ 13—14); Virkningen af, at Brugen hindres eller indskrænkes ved Servitutter eller Retsforskrifter (§§ 19—21); Vedligeholdelse af det lejede (§§ 23—24).

4. Tid og Sted for Betaling af Leje; Udskydning af Forfaldsdagen, hvis denne er en Helligdag; Indbetaling til Postvæsenet (§§ 25—26).

5. Lejerens forsvarlige Brug af det lejede; hans Ansvar for sin Husstand m. v. (§§ 40—46). Udlejerens Adgang til det lejede; Forevisning for lejesøgende; Reparationer; Installationer (§§ 47—53).

6. Aflevering af det lejede ved Lejemaalets Ophør (§§ 72—73).

II. Udkast til Lov om Beskyttelse af Erhvervs- virksomheder i lejet Ejendom.

En saadan Beskyttelse kan forekomme temmelig rystende for det gamle Ejendomsbegreb. Spørgsmaalet er ogsaa nyt her i Landet, men velkendt i England og Frankrig.

I Frankrig, hvor det anerkendes, at »fonds de commerce«, herunder good-will, kan sælges og pantsættes, har saaledes en Lov af 1926 i Tilfælde af Opsigelse indrømmet Lejeren en Godtgørelse for den Værdi, der ligger i en oparbejdet Forretning. I England giver en Lov af 1927 en lignende Beskyttelse; Forudsætningen er her ligeledes, at good-will længe har været anerkendt som »property«, der kan overdrages eller belaanes.

For Danmarks Vedkommende skønnes der at være lignende Trang til at værne de Forretningsdrivende. Disse er, naar de har oparbejdet en Kundekreds, langt mere udsat for Udnyttelse end den almindelige Lejer. Hvad enten Værten selv vil overtage Forretningen eller har fundet en ny Lejer, der — netop paa Grund af den skabte good-will — vil give en højere Leje, er det urimeeligt, at den Værdi, der ligger i den oparbejdede Forretning, gratis kan tilegnes eller overføres til andre. Det er ligeledes ubilligt,

at Kundekredsen kan tilintetgøres, hvor Værten f. Eks. vil anvende Lokalerne paa helt anden Maade.

Udkastet søger at finde en rimelig Løsning af de modstaaende Interesser mellem Ejer og Lejer; Grundtanken er den, at ligesom Udlejerens passive Ejendomsret er beskyttet, saaledes bør ogsaa i et vist Omfang de Værdier, der er skabt ved den Forretningsdrivendes Arbejde, sikres denne, selv om de er af immateriel Art.

Indlederen gennemgik derefter de enkelte Paragraffer i Udkastet:

A. Materielle Regler.

1. *Beskyttelsen tilkommer den, der*

a) driver en Erhvervs- eller Forretningsvirksomhed i lejet Ejendom eller lejet Del af en Ejendom, saaledes at Virksomhedens stedlige Forbliven i denne Ejendom er af væsentlig Betydning og Værdi for Virksomheden, — dog under Betingelse af, b) at Ejendommen ligger i en Købstad (eller Stationsby) med mere end 4000 Indbyggere (§ 1) og c) at Lejemaalet har været over 1 Aar (§ 3). Undtaget er Landbrugsejendomme og de dertil knyttede Landbrugsvirksomheder (§ 1).

2. *Beskyttelsens Virkning.*

Naar Udlejeren opsiger Lejemaalet, kan der (under Hensyntagen til forskellige nærmere angivne Forhold) tilkendes Lejeren enten Forlængelse af Lejemaalet paa Vilkaar, som fastsættes af Voldgiftsretten, i indtil 5 (i særlige Tilfælde 8) Aar eller Erstatning for Brugsrettens Ophør (§§ 5 og 11).

3. *Modifikationer i Beskyttelsen.*

I. Lejeforhøjelse kan efter Omstændighederne paalægges Lejeren som Bidrag til Udlejerens Udgift ved Ejendommens Istandsættelse, Ombygning eller Nybygning (§ 8).

II. Imod at betale Lejeren Erstatning for Brugsrettens Ophør kan Udlejeren faa Lejeren fjernet:

a) ved at foretage en med Virksomhedens Fortsættelse uforenelig Ombygning eller Nybygning af Ejendommen (§ 9);

b) ved at overtage Lokalet til deri (selv eller ved en Livsarving) at drive et Erhverv, — dog forudsat at han har ejet Ejendommen i mindst 1 Aar, og at hans Ønske findes rimeligt og retfærdigt begrundet (§ 10);

c) naar der iøvrigt foreligger vægtige Grunde (§ 10).

4. *Succession i Lejemaalet.*

Lejerens Ægtefælle (se herom under Lov om Leje A. 6), Livsarvinger eller Svigerbørn har under visse Betingelser Ret til at succedere i Lejemaalet.

B. Processuelle Regler.

Twistigheder afgøres af en Voldgiftsret, bestaaende af en fast Formand (Jurist, valgt af Landsrettens Præsident for 3 Aar ad Gangen) for hver Amtsraadsreds (samt København-Frederiksberg) og 4 Voldgiftsmænd; hver af Sagens Parter vælger 2.

Procesmaaden er væsentlig som i Den faste Voldgiftsret, jfr. Lov 4. Oktober 1919.

Diskussion:

Retspræsident *Rytter* betegnede Udkastene som ret yderliggaaende, mindst Forretningsbeskyttelsesforslaget, som vist alle i Princippet kan tiltræde; dog synes den foreslaaede Voldgiftsdomstol (Forslagets § 2), til hvilken Ejer og Lejer i den paagældende Sag hver skal udpege 2 Medlemmer, mindre god; disse Dommeres Stemmer vil altid komme til at staa 2 mod 2; snarere burde Lejer- og Ejerorganisationerne udpege hver to Voldgiftsdommere. Lejeloven vil sikkert give Anledning til en Række Processer, især de præceptive Regler i § 15, § 31, § 37 og § 45, 2. Stk., der alle er eensidigt til Fordel for Lejeren. Mange af Udkastets Bestemmelser stammer fra en Krisetid og forekommer derfor tendentiøse som Lovregler.

Udskrivningschef *Sand* kritiserede ligesom forrige Taler Voldgiftsdomstolens S sammensætning og fandt Lejelovens § 67, Nr. 1, hvorefter Udlejeren kan hæve Lejemaalet, saafremt Lejen udebliver mere end 3 Dage, urimelig streng; Bestemmelsen er langt videregaaende end gældende Praksis, der tager Hensyn til, om

Lejeren har manglet Evne eller Vilje til at betale. Ganske vist har § 70 en Regel om Generhvervelse af Lejerens Rettigheder; men denne gælder kun, hvis Forholdet berigtiges, inden Udlejeren i Medfør af § 67, Nr. 1, hæver Lejemaalet.

Overretssagfører *Alb. Goldschmidt* sluttede sig hertil og foreslog i Stedet 3 Løbedage efter Paakrav i anbefalet Brev. Han fandt iøvrigt Forslaget for eensidigt i Lejerens Favør.

Landsretssagfører *Hess-Petersen* foreslog ligeledes indført en Bestemmelse om Paakrav fra Ejerens Side, forinden Lejemaalet kunde hæves.

Landsretssagfører *H. Lannung* udtrykte sin Glæde over Udkastene og mente ikke, at man som Retspræsident Rytter kunde betegne dem som eensidigt i Lejerens Interesse; tværtimod var man i hvert Fald i Landbokredse allerede i Praksis naaet til langt videregaaende Beskyttelse for de arbejdsskabte Værdier.

Sekretær *Schultzer* gjorde som Sekretær for Provinsens Handelsforeninger Rede for den Modstand, Forretningslejeforslaget havde mødt hos Foreningerne. Der er i Provinsen ingen rigtig Brug for den foreslaaede Lov. I Provinsen er Kunderne mere trofaste; de handler med Personen, ikke, som i København, blot i den og den Butik; Strøghandel findes ikke i den Forstand i Provinsen. I det Hele mener Foreningerne, at Aftalefriheden maa være det grundlæggende, og er derfor ængstelige for Konsekvenserne af den foreslaaede Lov.

Overretssagfører *Otto Bing* vilde advare Lejerforeningerne mod Lejelovsudkastet § 55, jfr. § 57, hvorefter Lejemaalet — hvis det ikke senest 1 Aar fra dets Ikrafttræden er opsagt — fortsættes paa de aftalte Vilkaar uopsigeligt fra Ejerens Side i 3 Aar ad Gangen. Bestemmelsen vil — naar der som for Tiden er for faa Lejligheder — komme til at betyde, at Ejeren, inden en 3-Aars Periode begynder, vil forsøge en Lejeforhøjelse, der maaske vil gaa lettere igennem, fordi Lejeren til Gengæld faar 3 Aars Uopsigelighed.

Landsretssagfører *T. Nellemann* kritiserede Udkastets og gældende Rets Regel om, at Udsættelse kan ske, naar Lejen udebliver, selv om der er forudbetalt for en rum Tid.

Indlederen og Udvalgets Sekretær, Ministersekretær *C. A. C.*

Moltke, havde derefter Ordet for nogle afsluttende Bemærkninger:

Reglen om, at hver Part udpeger 2 Medlemmer af Voldgiftsretten (Forretningsudkastets § 2) har vist sig brugbar i Praksis; Dommerne kan i hvert Fald ikke udpeges af Organisationerne, idet Provinsen ingen Lejerorganisationer har.

Vedrørende Lejelovens § 67 (3-Dages Fristen) anførtes, at Udvalget indgaaende havde overvejet en Regel om Paakrav, bl. a. netop fordi Paakrav i stort Omfang anvendes i Praksis; den var dog atter opgivet, dels fordi et saadant Paakrav vilde føre til, at Folk først betalte efter Modtagelsen af Paakravet, dels fordi det ofte vilde være uoverkommeligt at rette Paakrav, navnlig i store Lejekaréer. Endelig maa man erindre Reglen i § 70 om Lejerens Generhvervelse af sine Rettigheder, ligesom det maa bemærkes, at 3-Dages Fristen i hvert Fald ikke er saa streng som de nuværende Standardlejekontraktens Bestemmelse om Udeblivelse med Lejen.

Reglen om Udsættelse trods Forudbetaling er nødvendig, fordi det nu en Gang tager nogen Tid at faa en Lejer sat ud.

STRAFFERETTENS NYESTE UDVIKLING I TYSKLAND.

(Foredrag af cand. jur. *Adam Jacobi* den 24. Februar 1936).

Foredraget udelades her, idet det findes trykt i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet« 1936, S. 191 ff.

DE DANSKE NAVNEREGLER.

(Foredrag af Dommerfuldmægtig *F. Schjøtt* den 30. Marts 1936).

Paa Navneomraadet savnes paa meget væsentlige Punkter faste og tilgængelige Regler. En egentlig Kodifikation findes saa at sige kun i Lov Nr. 89 af 22. April 1904 om Navneforandring, og jeg vil gerne straks slaa fast, at denne Lov kun vedrører et enkelt begrænset Udsnit af Navnereglerne. Ellers bygger disse væsentligst paa justitsministeriel, kirke- og undervisningsministeriel Praskis, som har fundet Udtryk i en Række Skrivelser og Cirkulærer, hvoraf de fleste endog ikke findes trykt i Ministerialtidende, hvorimod man med større Udbytte kan søge til gejstlig Reskriptsamling. En god Oversigt over Bevillingspraksis i Hovedtræk findes dog i Justitsministeriets Cirkulære Nr. 65 af 24. Juni 1927. Men dets Karakter af vejledende og altsaa ikke bindende for Myndighederne, saaledes at de navnesøgende kan støtte Ret derpaa, saaledes som man f. Eks. kan paa de i Lovene opstillede Betingelser for Adgang til at sidde i uskiftet Bo, paa Arvereglerne, paa Reglerne om Erhvervelse af Næringsbrev, Kørekort o. lign., fremgaar klart af Cirkulærets egen Slutningsbestemmelse.

Endelig maa jeg begrænse mit Emne til at omfatte Personnavne: udenfor falder altsaa f. Eks. Navne paa Virksomheder, Forretninger, faste Ejendomme og Lokalteter, ligesom jeg heller ikke kommer ind paa det ved Domstolene hyppigt afgjorte Spørgsmaal om Navne i konkurrencemæssig Henseende, altsaa i specielt formueretlige Relationer. Jeg omtaler kun Reglerne om Personnavne i person- og familieretlig Henseende.

Og jeg vil gerne i denne Forbindelse rette en speciel Tak til Professor Borum, som har vist mig den Venlighed at tilsende mig et Fortryk til Navneretten, saaledes som den nu frem-

kommer i Professorens nye Familieret. Vi faar altsaa nu en højest tiltrængt samlet og systematisk Fremstilling af Navnereglerne, og det er af særlig Betydning, at den fremkommer i en Lærebog for de juridiske studerende, hvorved den vil faa den størst mulige Udbredelse.

Systematisk set kan man sondre imellem Navneretten i objektiv Betydning som den Del af Retssystemet, der fremstiller Reglerne om Navn, dets Erhvervelse, Fortabelse og Retsbeskyttelse, og den private Navneret, d. v. s. Retten til uforstyrret og udelukkende Brug af det lovligt erhvervede Familienavn. Denne Ret til Navnet maa opfattes som en personlig Ret, der nyder Retsbeskyttelse, uanset om Navnet er mere eller mindre almindeligt. Det er ikke en Ret for Personens egen Skyld, men en social Beføjelse. Retten opfattes som en familieretlig Rettighed, ikke som en Ejendomsret til Navnet og næppe heller som en egentlig Formueret, skønt der utvivlsomt kan være knyttet Interesser af økonomisk Art til Navnet og det kan være ogsaa af formueretlig Interesse at se det beskyttet ved Domstolene. Prof. Borum citerer i sin nye Familieret S. 164 en norsk HRDom, som klart fremhæver denne Ret og præciserer, at Grundlaget for dens Beskyttelse ligger i Sagens Natur og ikke tiltrænger positiv Lovhjemmel.

I Prof. Adlers Afhandling: »Der Namen im deutschem und oesterreichischem Recht«, udkommet i Berlin i 1921, findes en interessant Udvikling af de offentlige og privatretlige Hensyn, som her gør sig gældende. Der peges paa, at den offentlige Forvaltnings store Interesse kræver Regulering af Navnevæsenet efter offentligretlige Grundsætninger og faste Regler, idet man navnlig maa udelukke den enkelte fra Valget af Familienavn og fra Ændring i Fornavn. Men det offentligretlige Hensyn fører ikke til Indskriden mod ubeføjet Anvendelse af Navn, dette maa iagttages af den private selv.

Jeg kan her ogsaa henvise til BGB § 12, der ligefrem hjemler den private Adgang til at faa sin Ret beskyttet ved Domstolene og Krænkeren (Usurpatoren) draget til Ansvar.

Herhjemme har vi det almindelige Forbud mod uberettiget Navnebrug i L. 1904 § 8, en Bestemmelse, der tjener ikke blot

det offentliges, men ogsaa de Privates Interesser, idet enhver krænket jo kan gøre Anmeldelse. Ved Siden heraf er der mere specielle Bestemmelser i Fimalov 1. Marts 1889 § 10 I, A/S-Lovens § 2 II: ingen maa uden Hjemmel optage Andenmands Navn i Firma eller Selskab, Varemærkelov 11. April 1890 § 12 I: Varer, der falldes . . . , L. 29. Marts 1924 om uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse: forbudt i Erhvervsøjemed at bruge andet Navn. Hovedbestemmelsen er imidlertid fornævnte § 8 i L. 1904, og ved en Række Højesteretsdomme fra 1922 op til de sidste Aar tør man vistnok anse det for fastslaaet, at den navneberettigede har en selvstændig Adgang til at hævde sin Ret ved Domstolene — forøvrigt modsat af, hvad der gjaldt i Romerretten, hvor slige Spørgsmaal fandtes at ligge uden for Rettens Competence.

I denne Forbindelse kunde man rejse Spørgsmaalet, om denne Beføjelse for Domstolene strækker sig saa vidt som til at underkende Administrationens Bevillinger og Afgørelser iøvrigt. Positiv Hjemmel herfor findes i Schweiz og i den norske Navnelov af 9. Februar 1923 § 15. Det hævdes af Prof. Borum, at Grunden er, at den norske Lov binder Bevillingsretten til ganske bestemte Betingelser, hvorimod Administrationen her i Landet har en selvstændig Ret til at give Navn ved Bevilling, en Ret, som ikke berøres af Grundlovens § 70. Det kan nævnes, at efter det norske Udkast var det foreslaaet i Stedet at udstede en Forhaands-Bekendtgørelse, men man mente, at ingen vilde se en saadan, hvorfor man ikke turde afskære Adgangen til at omgøre en Navnebevilling af Hensyn til andres Interesser, og man fandt da, at dette Spørgsmaal naturligere hørte hjemme hos Domstolene end hos Administrationen. Uden at ville imødegaa denne Opfattelse, som forøvrigt i Praksis bestyrkes stærkt derved, at Justitsministeriet her i Landet er den egentlige Navneautoritet, og at de fleste Dommere sikkert vilde føle sig ude paa gyngende Grund, hvis de skulde underkende en Afgørelse, som er truffet paa Grundlag af Ministeriets uhyre Materiale og Erfaring, vil jeg blot lige nævne, at der ogsaa efter den norske Lovs Navneregler kan forekomme Tilfælde af en saadan Tvivl, og hvor et Skøn kan komme til at raade, at man maaske ikke paa dette Punkt skal

opstille en alt for skarp Grænse mellem de norske og de danske Regler.

Set fra det borgerlige Samfunds Synspunkt tjener Navnene jo til Identificering af Enkeltpersoner i Samfundet, dels i deres indbyrdes Forhold og Samkvem og deres Relation til Slægten, dels overfor det offentlige i talløse Relationer. Som det fyndigt udtrykkes af Henrik Lundh i hans norske Afhandling af 1928: Navneplikt og Navnerett: Individualiseringen af Personerne er Skelettet i Statsorganismen — og: Navneplikt er en Forudsætning for Borgernes Deltagelse i det moderne Statsmaskineri.

Som Følge heraf er det af Vigtighed, dels at Personerne saa snart som muligt efter Fødslen faar et Navn, dels at der er en vis Fasthed, et vist System i Reglerne for Navngivelse og Navnerhvervelse, endelig at der udbygges foruden de fornødne Kontrolorganer tillige Registre eller Samlingssteder, hvor man finder, hvad man søger i saa Henseende. I hvert Fald de to første Forhold maa vistnok siges at være ordnet ret tilfredsstillende.

Idet jeg for Kortheds Skyld samler de Tilfælde, hvor Navn erhverves eller fortabes som Følge af Forandring af den familieretlige Stilling, og dem, hvor alene Navnet berøres, under et, og endvidere, hvor andet ikke siges, tænker paa Efternavnet eller Familienavnet, d. v. s. Betegnelsen for den ved fælles Afstamning forbundne Familiekreds, kan Navn erhverves paa følgende Maader:

1. Daab (Navngivelse).
2. Rettelse i Ministerialbogen.
3. Ægteskab.
4. Øvrighedsbevis.
5. Kgl. Bevilling (egentlig Navnebevilling. — Enkebevilling. — Adoptionsbevilling. — Legitimationsbevilling. — Erektionsbreve ved Len, Stamhuse og fideikommissariske Besiddelser, hvor det undertiden er foreskrevet, at den tiltrædende Besidder skal bære et vist Navn).

1. Daab (Navngivelse). Reglerne om Børns Daab findes i Fdg. af 30. Maj 1828 § 1. Oprindeligt kunde de i Vinterhalvaaret fødte Børn vente med Daaben til Maj Maanedes Udgang,

medens Fristen for Daaben, som var tvungen, ellers var 8 Uger. For Undladelse var fastsat Tvangsmulfter, Udpantning og Afsoning. Iøvrigt skulde — hvad stadig gælder — enhver Barnefødsel anmeldes, paa Landet inden 8 Dage, i Købstæderne inden 2 Dage, til Føreren af Kirkebogens Duplikat (Klokkerkontoret).

Ved Lov af 4. Marts 1857 afskaffes Tvangen til kirkelig Daab, men Tvangsmidlerne gælder nu, hvis Forældrene ikke senest 1 Aar efter Barnets Fødsel for Præst og Kirkebetjent opgiver, hvilket Navn de vil have Barnet tillagt. Tilsvarende gjaldt efter L. 13. April 1851 for Børn uden for de anerkendte Trossamfund, dog at Fristen her kun var 8 Uger. I Praksis har man dog efter 1857 ogsaa her anset 1-Aars Fristen for tilstrækkelig.

Efter Folkeregisterloven af 14. Marts 1924 § 3 skal Fødsel og Navngivelse af vedkommende Myndighed indberettes til Folke-registeret inden 8 Dage. Nogle særlige Regler gælder m. H. t. Børn født uden for Ægteskab. Dette var Reglerne om selve Fremgangsmaaden, og naar vi derefter ser paa, hvilket Navn Børnene kan eller skal have, maa der sondres.

Før først at tage Fornavnet, d. v. s. Personens individuelle Kendingsnavn: her bestemmer Forordningen, at der ikke maa gives upassende Fornavne. Saaledes maa der ikke gives Pigenavn til Dreng eller omvendt. Eli kan være begge Dele. Markild er som Thorkild et Drengenavn, Markhild derimod som Ragnhild et Pigenavn. En Præst nægtede i Provisorietiden at døbe en Dreng Bergius, men blev tvunget dertil af Biskoppen. — Endvidere skal Søkende have saadanne Fornavne, at de kan skelnes fra hinanden, hvilket naturligvis kun gælder, naar de samtidig er i Live. De maa godt have samme Fornavn, men skal have et eller flere yderligere — forskellige — Fornavne. Hvis et Barn ved Hjemmedaab har faaet samme Navn som en af sine Søkende, er der Adgang til fornøden Rettelse ved Daabens Publikation.

Titler som Kommerceraad, Baron, Baronesse maa ikke gives som Fornavne. Heraf har man udledet den Regel, at heller ikke andre ved Privilegier tilstaaede Titler kan gives saaledes. Hvis Navngivelse finder Sted før Daaben, kan der ved denne tilføjes yderligere Fornavne.

Ikke »von«, men vel »de« kan gives foran et Fornavn.

Stødende kan det virke, at de beskyttede Slægtsnavne frit kan gives som Fornavne. Særlig grelt er det, fordi de af den jævne Befolkning opfattes som mere end Fornavne, som en Slags Familienavne (man kunde med Prof. Borum kalde dem Mellemnavne, retligt set behandles de som andre Fornavne). Dette kan ikke eller dog ikke nær i samme Udstrækning ske efter den norske Lov, der forbyder at give Fornavne, der er i Brug som Slægtsnavne, og ikke efter deres Oprindelse er Fornavne. Endvidere udelukker norsk Lov saadanne Fornavne, som maa befrygtes at blive en Byrde. Som Eksempler kan jeg nævne: Elendus, Morfine, Buseman, Anus, Hermetik, Auguda, Ølgyda, Atlanta og Gebursta.

Friheden gælder saavel i som udenfor Ægteskab fødte Børn. Tidligere skulde disse sidstes Fader samtykke, hvis de skulde have hans Familienavn som Fornavn, dog blev det, hvor Faderen hed Søren Larsen, tilladt at kalde Barnet Søren Lassen . . . (Modrens Navn) uden Samtykke fra ham.

I tysk Ret skal Fornavnet følge Navneformaalet (Zwecke des Namens), d. v. s. Drengene ikke Pigenavne, alm. Retsgrundsætninger, d. v. s. ikke Navne af statsfjendtlig Karakter eller anstødelige samt Religionsforskrifter (særlige Begrænsninger for Jøder).

Om Navnebevilling til Fornavne kan jeg henvise til Cirk. 1927, Nr. 16.

Familienavnet for Ægtebørn. Barnet maa kun døbes med Ægtemandens Navn. Dette har dog ikke altid været Reglen. Tidligere — for godt 100 Aar siden — var det det sædvanlige, i hvert Fald i Bondestanden, at man antog Slægtsnavn efter Faderens Fornavn (Patronymikon), Endelserne -søn, -datter. Tilnavnene var iøvrigt af højst forskellig Oprindelse og kunde skifte, ligesom den paagældende kunde være kommet til Skels Aar og Alder, før hans Tilnavn fæstnedes. Man kan vistnok sige, at 2 Hovedprincipper har været raadende: 1) Søn faar Faders Tilnavn, 2) Tilnavnet følger Stedet.

Den første Gruppe, der fik faste Familienavne, var Adelen. Allerede i 1526 bestemte Frederik I, at alle adelige Slægter skulde have

faste Familienavne. Dette var i Virkeligheden Slutstenen paa en ældre Udvikling, idet Adelens Navne fra det 13. Aarhundrede at regne kan anses for at have været arvelige.

Ogsaa de lærde fik tidligt faste Navne, ofte latiniserede. Fra Græsk kender vi Melanchton, Arctander, fra Hebraisk Thurah.

Ved Forordning af 30. Maj 1828 bestemmes det derimod, at Børn allerede ved Daaben skal benævnes med det Familienavn eller Stammenavn, de i Fremtiden skal have. Men naar en saadan Regel gives, bliver der samtidig Trang til at træffe Bestemmelse om, hvilket Navn man da skal tillægge Børnene i Daaben, og dette gives der Regler om i Kanc. Cirk. 4. Oktober 1828, et Cirkulære, der er banebrydende, og som gennem en Aarrække er en af de vigtigste Kilder til administrativ Praksis paa Navneomraadet, og som man søger til og fortolker, naar der opstaar Tvivl om et Navnespørgsmaal.

Der indføres ved dette Cirkulære, som fornuftigvis ikke vil gøre Overgangen for brat, en Valgfrihed for Faderen, idet han kan give Barnet:

- 1) det Tilnavn, han selv har baaret,
- 2) et af hans Fornavn dannet Tilnavn,
- 3) et fast Navn efter Stedet, hvortil han hører.

Denne Valgfrihed gælder dog i Følge Cirkulæret kun, naar han ikke har ældre levende Børn, og naar der en Gang er valgt, staar Valget fast: det valgte Navn bør vedligeholdes i Familien.

Efter den norske Lov skal de, der fødes efter Lovens Ikrafttræden (1. Juli 1923), have et Slægtsnavn. Har de intet, skal de antage et, nemlig »farsnavn« (Faderens eneste eller stadig brugte Fornavn med en Endelse) eller »gårsnavn« (dannet efter Bostedet efter visse nærmere Regler). Man kan ombytte Slægtsnavnet indtil sit fyldte 15. Aar, en efter dansk Opfattelse besynderlig Regel. — De, som er født før Lovens Ikrafttræden, kan som Efternavn bruge »slektsnavn« (erhvervet ved Afstamning, Adoption, Ægteskab, Antagelse af et farsnavn eller et gårnavn eller Bevilgning), »farsnavn« eller »gårnavn«.

Reglen i Cirk. 4. Oktober 1828 udformes — og mildnes — i KSKr. 22. Oktober 1829, der tillige bestemmer, at Pigebørns Familienavn ikke kan dannes ved -datter. Mildnelsen bestaar i, at naar

intet fast Familienavn forhen er antaget i Familien, har Faderen Valget ved at bestemme det første Barns Navn, som efter Fdg. 30. Maj 1828 døbes. Man behøver altsaa ikke at tage Hensyn til, at de tidligere døbte Børn har faaet et af Faderens Fornavn dannet Tilnavn, hvilket ikke er et Familienavn. Det tilføjes, at det er ønskeligt, men at der ikke er Hjemmel til at kræve, at de ældre Søskende fører samme Navn som de yngre. Denne Ønskelighed gør Administrationen sit til at gennemføre, se f. Eks. KSKr. 11. Maj 1876.

Og i Tilknytning hertil foreskrives det som en Rettesnor, Præsterne skulde følge ved Daaben, at uanset Bestemmelsen i Cirk. 4. Oktober 1828 om, at de yngre Søskende bør have samme Familienavn som de ældre, maa der ikke gives de yngre andet Slægtsnavn end det, der tilkommer dem efter Loven — altsaa et af de tre Alternativer eller — ved senere Børn — det valgte Familienavn —, naar de ældre Søskende uretmæssigt har faaet andet Slægtsnavn. Man lader saaledes Reglen om Ensartethed vige til Fordel for den faste Regel: Valgfrihed ved første Barn efter 1828 og derefter det valgte Navn.

Naar man gennemgaar de administrative Afgørelser fra sidste Halvdel af forrige Aarhundrede, maa det undre, hvilke Vanskeligheder det stødte paa at faa de nye Regler overholdt. Folk er jo konservative m. H. t. deres Navne og lader sig ikke foreskrive Instrukser afvigende fra, hvad de er vant til. Og somme Tider lykkes det at faa Præsterne med, hvad enten dette nu skyldes Velvillighed eller manglende Respekt for — eller maaske Kendskab til — Loven. I 1885 blev det paalagt en Præst i et Tilfælde, hvor Barnet ikke var døbt med Faderens Efternavn, at rette Fejlen ved Tilførsel til Ministerialbogen. Ogsaa Reglen, at -datter ikke maa bruges som Endelse, maa man kæmpe for at faa overholdt, den indskærpes saaledes ved KU. 29. Marts 1874.

Skønt man efter en almindelig Fortolkning synes at maatte forstaa Reglerne i Fdg. 30. Maj 1828, Cirk. 4. Oktober 1828 og Skr. 22. Oktober 1829 saaledes, at Valgfriheden ophører, naar man en Gang har benyttet sig af denne, fastslaas det, for at afskære Tvivl, i Cirk. 6. August 1856, at det frie Navnevalg nu var endt. Dette Cirkulære vakte Uvilje, og man talte ligefrem om,

at der nu var kommet en ny Lov. Cirkulæret er dog ikke mere effektivt, end at det ved KU. 4. November 1879 paany maa indskærpes, at den ved Cirk. 4. Oktober 1828 givne Ret til at vælge fast Familienavn forlængst maa antages bortfaldet for de Fædres Vedkommende, der er født efter 1828. Uklarheden maa i et vist Omfang tilskrives Administrationen selv. Skønt den Regel, jeg før nævned: Ensartetheden viger til Fordel for den faste Regel: Valgfrihed ved første Barn efter 1828 og derefter dette Navn, flere Gange indskærpes, jfr. Skr. 27. November 1883 og 9. April 1886, siger Administrationen saa sent som i 1888, at naar ældre Børn er døbt med et vilkaarligt valgt Efternavn, kan dette ogsaa tillægges Forældrenes senere fødte Børn. Vilkaarligt valgt vil her sige: som ligger uden for de tre »Alternativer«.

Men længe varer det ikke, før de nye Regler er trængt igennem, hvis man da ellers efter 60 Aars Forløb kan kalde Reglerne nye. Skrivelser af 1889, 1891 og 1892 foreskriver, at naar ældre Søkende er døbt med vilkaarligt valgte Familienavne, skal Præsten døbe de yngre Børn med Faderens Efternavn og gøre Indberetning om de ældres urigtige Navngivelse, som derefter under Paaberaabelse af Ministeriets Resolution skal rettes i Kirkebogen. Iøvrigt kan et Navn kun ændres ved Bevilling.

Herefter, altsaa fra omkring 1890, kan de nye Principper siges at være trængt igennem.

Snart krævede imidlertid en stærk Folkestemning en Reaktion imod de urimelige sen-Navne, der var i Færd med at blive en Landeplage. Sagen blev flere Gange rejst paa Rigsdagen i 70'erne og 80'erne. De første Forslag indbragtes fra privat Side. I 1898 nedsattes af Regeringen den store Navnekommission, bestaaende af Professorerne Nielsen, Steenstrup og Docent Olrik. Kommissionsbetænkningen indeholder en Række overordentlig interessante Undersøgelser, som jeg desværre af Hensyn til Tiden maa forbigaa her. Resultatet blev Navneloven af 1904.

Hvor der er Tvivl om Paterniteten, maa det i Overensstemmelse med »pater est-Reglen« anses for gældende Ret, at en gift Kvindes Barn døbes med Mandens Navn, indtil dets familieretlige Stilling som uægte er fastslaaet.

Det er saaledes udtalt i en Række Skrivelser fra KM og JM,

at dette gælder, selvom den gifte Kone erklærer, at en anden er Fader til Barnet og denne vedgaar det og Ægtemanden nægter Paterniteten. I et Tilfælde fra 1880 erkendte Moderen, at hendes Mand ikke var Faderen, Manden modsatte sig, at Barnet fik hans Navn, og Moderen, der hjemmedøbte Barnet, undlod herefter at give det noget Efternavn. Det bestemtes her, at Barnet skulde indføres i Kirkebogen med Ægtemandens Navn. Er det omvendt givet, at Manden ikke er Fader, men han dog ønsker, at Barnet faar hans Navn, sker dette uden Vanskeligheder.

Frasesepareret eller fraskilt Kvindes og Enkes Barn. Her gælder »pater-est-Reglen« i et vist Omfang, forsaavidt Avlingstiden ligger før Ægteskabets (Samlivets) Ophør. Beviset maa i Tvivlstilfælde som sædvanlig føres ved et lægekyndigt Skøn. Reglen maa konsekvent gennemført føre til, at hvis Barnet er avlet før Separationen, faar det Ægtemandens Navn, selvom han protesterer, saalænge Paterniteten ikke paa lovlig Vis er godtgjort (1875). Noget andet er, at et saadant Barn ved kongelig Bevilling kan faa tillagt Stedfaderens Navn.

Bortset fra disse Tilfælde sker Navngivelsen efter de samme Regler, som gælder om Børn født uden for Ægteskab. Der tages det Hensyn til Barnefaderens Hustru, at Barnet ikke maa døbes med hans Navn, hvis han er gift eller frasesepareret, uden at saavel han selv som hans Hustru samtykker. Hustruens Samtykke kræves ikke, hvis Skilsmisse er indtraadt. Saadanne Horebørn kunde tidligere ikke legitimeres ved Forældrenes paafølgende Ægteskab, men efter nyeste Praksis finder saadan Legitimation Sted, uanset om Barnet er Horebarn i Forhold til den ene eller begge Forældre.

Børn født uden for Ægteskab. Bortset fra de særlige Regler om Børn født paa Rigshospitalet af hemmeligt fødende Mødre, er Reglerne følgende:

Der kan vælges imellem

- 1) Moderens Navn,
- 2) Barnefaderens Navn efter hans skriftlige Samtykke,
- 3) Navn efter Moderens Fornavn,
- 4) Navn efter Barnets Fødested.

Bortset fra de 2 første Tilfælde kan man ikke bruge et beskyttet Navn.

Reglen, at Barnefaderen skal samtykke haandhæves meget strengt. I et Tilfælde, hvor Moderen havde faaet Barnefaderens Navn indført i Kirkebogen og han protesterede og hun ikke vilde ændre det, kunde Præsten vælge et andet Navn. Hvor en ugift Barnefader var død, var Samtykke fra hans Fader tilstrækkeligt.

B l o d s k a m s b ø r n. Det har været foreskrevet, at disse ikke bør bære Moderens Navn. Om denne noget upraktiske Regel stadig gælder, er jeg ikke ganske klar over. Hvis — som oftest vil være Tilfældet — Forældrene bærer samme Familienavn, var det vel rimeligst at blive staaende ved dette Familienavn.

2. **R e t t e l s e i M i n i s t e r i a l b o g e n.** Kirkeministeriet er ofte gaaet med til at tillade saadan Rettelse, f. Eks. hvor der ved en Fejltagelse eller Misforstaaelse er blevet indført et forkert Navn, eller fejlagtig Bindestreg, forkert Stavemaade. Der tillades da som en Slags Dokumentation forinden Rettelsen ført Bevis gennem Faddere og andre tilstedeværende ved Daaben. I vigtigere Tilfælde maa Forhør inden Retten kunne æskes efter Rpl. § 1018.

Rettelse kan ligeledes ske, hvor et uægte Barn har faaet andet Navn end Faderens, men denne nu samtykker eller kuldlyser Barnet eller gifter sig med Moderen.

Den vigtigste Bestemmelse er imidlertid Lov Nr. 130 27. Maj 1908 § 11. Har en Kvinde, der er Moder udenfor Ægteskab. — Reglen gælder altsaa ikke ægte Børn, ej heller Separationsbørn —, indgaaet Ægteskab med en anden end Barnets Fader, kan Stedfaderen med Moderens Samtykke, forsaavidt hun har Forældremagten over Barnet, tillægge dette sit Familienavn ved Anmeldelse til Ministerialbogen. Det træder da i Stedet for Moderens Navn. Er det oplyst, hvem der er Barnets Fader og Barnet tillige har faaet hans Navn eller Faderen er villig til at give Barnet dette, kan Stedfaderen dog ikke uden Faderens Samtykke give Barnet sit Navn. Hvis Barnet allerede har faaet Moderens Navn, kan Barnefaderen dog ikke ved at tilbyde sit Navn hindre Navnerettelse, men han maa i sin Tid positivt have afgivet Erklæring herom til Kirkebogen.

Denne Bestemmelse, der er meget anvendt i Praksis, har givet Anledning til en omfattende Fortolkning, hvoraf jeg skal berøre et Par Punkter.

Reglen kan som sagt ikke anvendes paa Ægtebørn. Dog er der navnlig i den jævne Befolkning en vis Trang til at kunne bruge en tilsvarende Regel, vel for at undgaa »Mistanke« om, at indbragte Børn af et tidligere Ægteskab skulde være uægteskabelige. Trangen imødekommes ved Adgang til kongelig Bevilling, herunder Adoptionsbevilling. Heller ikke m. H. t. et legitimeret Barn kan § 11 bruges, Barnet er ved Legitimationen blevet ægte.

Er Barnefaderen død, og Barnet har hans Navn, kræves Bevilling, KM 28. Juni 1919.

Er Moderen død, kan Bevilling gives uden Gebyr efter en ad hoc-Værges Tiltræden.

Er Stedfaderen død: Bevilling, se Cirk. 1927 Nr. 10.

Endelig gælder Reglen kun Børn, d. v. s. Personer under Forældremyndighed (18 Aar), er de ældre, kræves Bevilling. Dette er af praktisk Betydning, da det kan være forbundet med Vanskelighed at faa Adoptionsbevilling, naar »Adoptivbarnet« er voksent.

I denne Forbindelse maa nævnes, at hvis et uægte Barn, der har faaet Barnefaderens Navn, ønskes tillagt Moderens Navn, maa dette ske ved Bevilling.

3. Æ g t e s k a b. Hustruen har Ret, men ikke Pligt til at bære Mandens Navn. Det samme gælder Enker, fraskilte og fraseparerede. Hun kan bære Mandens Navn alene, sit eget Navn alene eller begge Navne forbundne, dog ikke med Bindestreg.

Hvad maaske ikke alle husker paa er, at det saa sent som i Slutningen af det 19. Aarhundrede endnu ikke var trængt helt igennem som almindeligt, at Hustruen bar Mandens Navn, i hvert Fald ikke i Bondestanden.

Lovgivningen indeholder ikke sikre Udtalelser herom, og som det paavises hos Prof. Bentzon og Prof. Borum kan der ikke af Bestemmelserne i L. 1904 udledes nogen Pligt som nævnt for Hustruen.

En Højesteretsdom i UfR 1879 pag. 924 har frifundet en gift Kvinde, der underskrev sig med sit Pigenavn, for Falsk.

Justitsministeriet har i 1929 udtalt, at en gift Kvinde maa være berettiget til at anvende sit Pigenavn som Familienavn, og at hun kan bruge det foran Mandens Navn, dog uden Bindestreg. Det siges dog, at Spørgsmaalet henhører under Domstolenes Afgørelse.

Denne Ret kan dog efter Ægteskabets Opløsning ikke udøves imod Mandens Protest. I Lovgivningen findes Regler herom ved Ægteskabets Omstødelse og ved Skilsmisse (Ægteskabslov I §§ 49 og 74). Og Praksis har i flere Domme fastslaaet Reglen. Jeg henviser navnlig til Dommene UfR 1909 pag. 540 LOHS-Dom vedr. Navnet Ræder. UfR. 1929 pag. 1131 vedr. Læge Helga Bast, tidl. gift Meisen. Østre Landsret siger her, at det maa anses for gældende dansk Ret, at Hustruen bærer sin Ægtefælles Familienavn, og selvom man kan antage, at hun kan vælge at bære sit Pigenavn, kan herfra ingen Slutning drages til at bære det ved et tidligere Ægteskab erhvervede Navn. Det følger i det hele af de familieretlige Reglers Natur, at Retten til Mandens Navn ikke kan have ubetinget Gyldighed og navnlig ikke kan bestaa, efter at hun ved nyt Ægteskab har erhvervet Ret til en anden Mands Familienavn. Endvidere UfR 1933 pag. 156: Elna Jørgen-Jensen-Dommen. Her paaberaabtes, at hun som Kunstnerinde kun var kendt under Navnet Jørgen-Jensen, som hun i Forbindelse med Manden, der oprindelighed Jørgen Jensen, havde faaet ved Bevilling af Hensyn til hendes Kunstnernavn, at hun havde gjort Navnet kendt i vide Kredse, ogsaa i Udlandet, og at det var uadskilleligt knyttet til hendes Person og ogsaa forbundet med økonomisk Interesse (Ledelse af et Danseinstitut). — Landsretten tog intet Hensyn til disse Betragtninger, men udtaler, at Retten udelukkende er en paa Grund af Ægteskabet erhvervet Ret og derfor i Afhængighedsforhold til det indgaaede Ægteskab.

4. Øvrighedsbevis. Herom maa jeg indskrænke mig til at henvise til Loven af 22. April 1904, som under visse Betingelser giver Adgang til Erhvervelse af nyt Familienavn ved Øvrighedsbevis, der udfærdiges af Overpræsidenten og Politimestrene. Adgangen er stadig blevet forlænget, senest til Udgangen af Juni Maaned 1941. Loven giver en almindelig Opregning af, hvilke Navne der er undtagne fra Tilegnelse ved Øvrighedsbevis, og

aabnede specielt en tidsbegrænset Adgang til at faa sit lovlige Slægtsnavn forbeholdt ved Anmeldelse til Justitsministeriet. Den fraskilte Hustru faar Adgang til at faa udfærdiget Øvrighedsbevis paa sit Pigenavn og hjemler hende endvidere en særegen Ret til at lade denne Navneforandring omfatte hendes Børn under 18 Aar, hvis hun har Forældremyndigheden over dem, uden at Manden behøver at spørges, skønt de normalt vil være døbt med hans Navn.

Som jeg tidligere har omtalt, indeholder Loven i § 8 Hovedstraffebestemmelsen for uretmæssig Navnebrug.

Endelig maa nævnes, at Loven hjemler en indtil Udgangen af Aaret 1905 gældende Adgang til at faa meddelt kgl. Bevilling paa det Navn, hvorunder en Person eller hans Fader eller Farfader i mindst 20 Aar har været almindelig kendt i den paagældende Egn. At denne Adgang er ophørt, afbødes ved, at Navnecirkulæret af 1927 paa lignende Maade giver Adgang til at faa Navn ved kgl. Bevilling under Paaberaabelse af Navnehævd. For at sikre Kontrollen med Ensartetheden og Reglernes Overholdelse bestemtes det ved et Cirkulære af 26. August 1916, at Andragenderne forsaavidt de ikke straks kan afslaaes, altid skal forelægges for Justitsministeriet.

Justitsministeriet har afslaaet Navne som Dansk, Hirtshalsport og Riograf, Confektionær. Killigrev er afslaaet, men Killigren tilladt.

Af en justitsministeriel Skrivelse af 1909 fremgaar det, at hvor det nye Navn forekommer blandt Fornavnene, som paagældende i Forvejen har, udelades det blandt disse. Hvis det ansøgte Navn er unddraget fra Tilegnelse, nytter det ikke, at samtlige Bærere samtykker. Hustruen behøver ikke at optages i Navnebeviset.

5. Kongelig Bevilling. Navnecirkulæret af 1927 indeholder her de vejldende Regler. Men udtømmende er Cirkulæret ikke, idet der dels i de 16 Tilfælde kan kræves yderligere Betingelser af Justitsministeriet, dels kan der opdukke Tilfælde, som ikke lader sig indrubricere. Men heldigst vil det naturligvis være, om Cirkulæret bliver fulgt ret nøje, og at Ministeriet, hvis det paa enkelte Punkter viser sig ufyldstgørende eller utidssvarende, laver det om.

Det vil være aldeles uoverkommeligt her blot at opridse Linjerne for Administrationens Praksis m. H. t. Navnebevillinger, men jeg skal nævne et Par enkelte spredte Eksempler.

»d« kan ikke rettes til »t« i Pedersen, naar der alene søges herom, men vel, naar denne Rettelse er et Led i en større Navneforandring.

Afslag paa Svigermoders Pigenavn, da det havde fremmed Sprogtone, skønt der forelaa Samtykke fra samtlige Bærere.

Bevilling til afdød Forlovet's Navn meddelt.

Bevilling til »berømt Navn«, som er Moders Pigenavn (Grubbe¹), og til Moders Pigenavn som Fornavn foran Faders Familienavn.

Ved Adoption er det Hovedreglen, at den adopterede faar Adoptantens Familienavn, men undtagelsesvis kan han beholde sit eget (sjældne eller berømte) Navn eller faa Lov at bære begge i Forening. Fornavnændring kan finde Sted, men et af de ældre Navne maa bibeholdes. Ved Adoptionsforholdets Ophævelse af Jmt. eller ved Dom mistes i Alm. Adoptantens Navn og det gamle Navn faas tilbage, men man kan undtagelsesvis beholde det nye Navn: den adopterede er maaske blevet voksen og er blevet kendt under eller driver Forretning under dette Navn.

Diskussion:

Professor, Dr. jur. *O. Borum* understregede, at den Bevægelse, der begyndte i Slutningen af forrige Aarhundrede, var rent folkelig. Den gik ud paa at komme bort fra sen-Navnene og førte til Loven af 1904. Vel har denne Lov affødt en Række skrækkelige Navne, men den har dog haft megen god Virkning, og det maa erindres, at det gjaldt om at indføre en billig Adgang til frivillig Navneforandring.

Taleren rejste det Spørgsmaal, om ikke ogsaa ægte Børn — dersom Lovforslaget om uægte Børn gennemførtes — burde have Ret til at vælge Moderens Pigenavn som Efternavn.

De mange Dobbeltnavne forekommer uheldige og en eventuel ny Lov maatte tage dette Spørgsmaal op til Behandling; ligeledes burde Loven ændre den Regel, der har fundet Udtryk i Meisen-Dommen og lignende Domme.

Der er saaledes i og for sig Problemer nok for en ny Navnelov; en saadan vil dog næppe være heldig paa nuværende Tidspunkt, da den let vil komme til at foregribe Udviklingen.

Genealogen *Hauch-Fausbøll* mente, at Ministeriets Praksis er for streng ved Bedømmelsen af Ligheden mellem de beskyttede Navn og det Navn, der ansøges om.

Landsarkivar *Hans Knudsen* paapegede forskellige upraktiske Forhold ved de gejstlige Myndigheders Registrering og øvrige Gennemførelse af Navneforandringen. Navnlig er det uheldigt, at det paahviler Bevillingshaveren selv at drage Omsorg for, at der tilgaar Kirkebogsføreren Meddelelse om Navneforandringen, idet dette meget ofte forsømmes.